

Marion Pauw

Jij bent het licht

Ambo|Anthos
Amsterdam

In liefdevolle herinnering aan mijn
onvergetelijke, ontembare zus Lieske

MIA

‘Dit komt eraan.’ Max had me een stapel ingebonden A4’tjes toegestuurd met een begeleidend briefje. ‘Het leek me wel zo netjes om je in te seinen.’

Ik had geen flauw benul gehad van mijn broers schrijfaspiraties. Het was toch zeker al acht jaar geleden dat ik hem voor het laatst had gesproken, afgezien van obligate appjes op verjaardagen. Zonder het te lezen had ik het manuscript bij het oud papier gegooid. Was dit, na het runnen van een eetcafé, handel in tweedehands-autobanden en een desastreuze episode met bitcoins, niet zijn zoveelste poging tot een carrière? Hij had daarna nog een keer gebeld, maar in plaats van op te nemen, stuurde ik een app: ‘Ik heb je boek ontvangen. Waarvoor dank.’ Daarna had hij zijn pogingen tot contact opgegeven.

Het is vrijdagavond. Met man en zonen zit ik op de U-vormige plofbank die een groot deel van de woonkamer in beslag neemt. Op de salontafel staan dure witte wijn, een fles cola en toastjes met diverse smeersels. De televisie staat aan, al vindt mijn gezin er geen klap aan om samen met mij te kijken. Ik kan één aflevering van sommige series net handelen, een hele film red ik niet. De raderen in mijn hoofd draaien maar door en dan komt er altijd een moment waarop ik mijn laptop erbij pak.

‘Jij kunt niet loslaten,’ vindt Andreas, maar hij begrijpt niet wat het is om een bedrijf met vijftien man personeel te runnen. Dingen gaan mis, omzetten vallen tegen, mensen worden ziek en naast dit alles zit ik ook nog midden in een managementbuy-out.

‘Je bent verslaafd,’ zeggen mijn jongens, die zelf overigens ook constant achter hun scherm zitten; twee blonde hoofden die altijd in een hoek van vijfenveertig graden staan. Maar dat is anders, vinden ze.

‘Is dat niet je broer?’ vraagt Andreas ineens.

Ik kijk op van de interne memo die ik aan het schrijven ben. Aan tafel bij een bekend actualiteitenprogramma zit Max. Naast hem een minister, tegenover hem een bekende zangeres. Max wordt aangeprezen als de nieuwe sensatie vanwege zijn rauwe en indringende boek over kindermishandeling.

Pardon?

Mijn kaken klemmen zich op elkaar, mijn nek verstijft.

‘Nauwgezet beschrijf je de gewelddadige gebeurtenissen van je jeugd op het eiland Tasmanië. Eerst thuis, daarna in het beruchte jongensinternaat waar je naartoe werd gestuurd. Eigenlijk kun je jouw boek lezen als een aanklacht tegen het systeem. Het onvermogen om te gaan met kinderen die buiten de normale bandbreedte vallen. Hoe is het voor je dat iedereen nu jouw levensverhaal kan lezen?’ vraagt de presentatrice.

‘Het voelt heel dubbel,’ zegt Max.

De camera zoomt op hem in. De rol van gekwelde schrijver staat hem goed, hij ziet er beter uit dan ik me kan herinneren. Heeft hij iets aan zijn tanden laten doen? Of is het dat zacht glanzende colbert dat hem een zekere allure geeft? Met zichtbare moeite, wat hem sympathiek en geloofwaardig maakt, doet Max zijn verhaal uit de doeken. Zijn woorden zorgvuldig gekozen. Hij lijkt zo weloverwogen. Zo niet zichzelf.

Waar heeft hij deze truc geleerd?

‘Zo, hij lijkt zijn roeping te hebben gevonden,’ zegt Andreas.

Klinkt er nou bewondering door in zijn stem? Hij heeft geen idee, werkelijk geen idee. Een drama creëren en de aandacht naar zich toe trekken, daar is Max altijd bijzonder goed in geweest. Je zou denken dat ik nu eindelijk verlost zou zijn van dit gedoe. Mijn oog valt op de afstandsbediening. Had ik Max vroeger ook maar met één druk op de knop kunnen uitschakelen. Of naar een andere zonder kunnen zappen met een leuker programma. Negeren, besluit ik dan. Gewoon doorwerken. Niet belangrijk maken.

Ik probeer me te concentreren op de memo. Iets over het nieuwe betalingssysteem waar ik zelf nu ineens ook niet meer zoveel van snap. Mijn wangen worden warm, mijn vingers koud. Verkrampst bewegen ze over het toetsenbord. De ene typefout na de andere, terwijl Max als de beschaving zelve, het boegbeeld van getraumatiseerde kinderen, de overlever, de redelijke blijft doorpraten.

Vanuit mijn ooghoeken zie ik de verbazing bij mijn man en zoons toenemen. Alsof een op zolder gevonden schilderijtje een Rembrandt blijkt te zijn.

Na afloop van het item gaat de televisie uit en stellen ze vragen. Ze gaan omzichtig te werk, het is per slot van rekening een precair onderwerp en iedereen hier weet dat je voor emotionele gesprekken niet bij mij moet zijn. Toch zijn het fijne, door Andreas welopgevoede jongens die hun best doen om empathisch te zijn. Aarzelend proberen ze de waarheid uit mij te peuten. Wat is er dan allemaal gebeurd en ben ik dan ook...?

Met veel overtuigingskracht wimpel ik hen af. Als het allemaal zo erg was geweest, dan had ik dat wel verteld. Ben ik niet een uitstekend functionerende volwassene? Ooit iets aan mij gemerkt? Bovendien: hallo zeg, dit is Max.

Dit

is

Max.

We weten toch hoe hij is?

Natuurlijk belt mama.

‘Het was toch niet allemáál slecht?’ Het klinkt alsof ze heeft gehuild en ieder moment opnieuw kan beginnen. ‘Hoe kan hij dat nou allemaal zeggen? Alsof wij zulke rotouders waren. Alsof wij hebben gefááld.’

Ik stel haar gerust, dat is nou eenmaal mijn rol. Max is altijd al een ongeleid projectiel geweest en nu op volwassen leeftijd is dat niet anders. Pech dat het zo groot wordt opgepikt. Hoeveel boeken komen er jaarlijks wel niet uit? En zijn witte mannen van vijftig niet ontzettend passé?

‘Denk je dat het makkelijk was?’ gaat mama verder. ‘Max was niet te handhaven. Tegenwoordig zouden ze het ADHD noemen of autisme of zo’n ander modeding. Je kunt zelfs een coach krijgen, wist je dat? Een aa-dee-haa-dee-coach, alsjeblieft zeg. Wij moesten ons maar zien te behelpen met hem. En dan hadden we ook nog jou aan wie we moesten denken. We hebben hem echt niet voor de lol naar dat internaat gestuurd. Dat is ons door diverse instanties geadviseerd. Als het anders had gekund...’

Opeens komt Floor naast me zitten. Hij slaat zijn armen hartsochtelijk om me heen, zijn grip onhandig en te sterk, de geur van vers testosteron ondraaglijk.

Alles in mij wil zich losrukken, maar ik snap ook wel dat ik dat niet kan maken. Ik laat hem begaan in de veronderstelling dat het moment niet lang zal duren en dat is ook zo.

Dit gebeurt altijd. Als iemand te dichtbij komt, bevries ik. Zelfs bij mijn eigen kind.

‘En in die tijd op Tasmanië golden ook andere normen, hè,’ gaat mama verder. ‘Op de scholen werden de leerlingen gewoon met de liniaal op de vingers getikt. Is bij jou ook weleens gebeurd, ik zie je nog thuiskomen. Een blauwe streep op je vingers. Een blauwe streep! Zou je nu óók niet meer mee moeten aankomen. Maar goed, ik geef toe dat als we hadden geweten hoe het er op dat internaat aan toeging, we een andere beslissing hadden genomen. Achteraf kijk je de koe in de kont.’

Ik sluit mijn ogen om aan de intense blikken van mijn gezinsleden te ontsnappen die ieder woord van de conversatie volgen, wat onvermijdelijk is gezien mama's stemvolume.

'Het waait vanzelf over,' zeg ik als ik eindelijk de kans krijg om de tirade te onderbreken. 'Ik zie je morgen op de zaak.'

Maar het waait niet over. Hoewel de kijkcijfers van het praatprogramma al een behoorlijke tijd dalende zijn, lijkt het wel of heel Nederland de uitzending met Max heeft gezien. Onze ongebruikelijke achternaam doet de rest.

Papa heeft er altijd op gestaan dat het familiebedrijf Eigenbrood Softclose Systemen bleef heten. Hij en niemand anders is immers de uitvinder van zelfsluitende ladesystemen.

De dagen na de uitzending vraagt werkelijk iederéén of ik familie van ben. Dan zijn daar ook nog de burens, vriendinnen en de mensen van de tennisclub, de boekenclub én de besloten Facebookgroep voor vrouwelijke ondernemers. Zonder uitzondering hebben ze het boek gekocht en nu willen ze allemaal weten of het waar is.

Je kunt geen krant openslaan of er staat wel een recensie in. De stapels *Kutkind* in de boekhandels worden alsmaar hoger en Foss komt opgetogen melden dat hij het boek op zijn lijst mag zetten.

De schaamte.

Het gehuil van mama.

Papa die zijn ego maar weer eens opblaast.

Ik ben teruggeworpen in de tijd.

Mijn ouders werken allang niet meer fulltime en zodra de aandelenoverdracht rond is verander ik het slot van kantoor, maar het lijkt wel of ze sinds de televisie-uitzending extra veel tijd op de zaak doorbrengen. Ze hangen om me heen als behoeftige kinderen. Mama neemt allerlei taken over zonder daarover te communiceren en papa drijft het personeel tot waanzin met zijn 'kwaliteitscontroles' en breedsprakige verhandelingen over vroeger. Ze lopen zonder

te kloppen mijn kantoor binnen en noemen me ‘kindje’ waar de accountant bij is. Hun broze wanhopige gestaltes hebben een onregelende invloed op het bedrijf.

Voor de zoveelste keer loopt mama leeg over de situatie. Ik ben een inkooporder aan het controleren en deze keer kan ik het niet opbrengen om ook maar één keer op te kijken of zelfs maar instemmend te hummen. Al die woorden die ze over mij uitstort met de volledige aanname dat ik het overal mee eens ben. Toch, Mia? Kom op, maak alles weer in orde. Geef ons een goed gevoel over onszelf. Waar blijf je?

Het zijn bovendien geen gemakkelijke tijden in de wereld van de softclosesystemen. Het patent van mijn vader is een paar jaar geleden verlopen en sindsdien wordt de markt overspoeld door kopieën. Iedere klant telt.

Terwijl ik in de showroom een fabrikant van horecakeukens de verschillen tussen de originele Eigenbrood-systemen en de goedkopere concurrenten uitleg, zie ik vanuit mijn ooghoek papa binnenkomen.

Ik heb hem al een paar keer gezegd dat ze beter een poosje op vakantie kunnen gaan. Er even tussenuit. Waarom gaan ze niet alvast de Algarve verkennen? Daar willen ze toch een tweede huis kopen van de opbrengsten van de aandelen?

‘We kunnen nú toch niet weg!’ riep mama verschrikt uit. En papa leek het daarmee eens te zijn.

Hoe leg ik hun uit dat ze in de weg lopen zonder hen dodelijk te beledigen?

Papa draait om mij en de klant heen. Ik ken hem goed genoeg om te weten dat hij wacht op het juiste moment om zich ermee te gaan bemoeien. Voor het goede fatsoen stel ik hem dan maar voor: ‘Willem Eigenbrood, de enige echte uitvinder van het softclosesysteem en grondlegger van dit bedrijf.’

Het lijkt in eerste instantie goed uit te pakken. Papa houdt een

nostalgisch verhaal over de begindagen van het bedrijf en de klant, niet op de hoogte van ons familieschandaal, lijkt het charmant te vinden.

Niet hem de boel laten overnemen.

Ik laat zien hoe soepel en als vanzelf de lades zich sluiten. Alles kan naar wens worden afgesteld. Het is verbazingwekkend hoeveel variabelen er zijn en voor maatwerk moet je toch echt bij een expert zijn, zoals Eigenbrood Softclose Systemen.

De klant probeert een aantal varianten uit. Hij raakt gefascineerd.

‘Grappig, hè,’ zeg ik. ‘Als je je hier eenmaal bewust van bent, luistert het opeens heel nauw.’ En: ‘Niets irritanter dan een systeem dat niet naar behoren werkt. Kastjes die telkens openschieten, laatjes die je heel hard dicht moet duwen. Of juist te zacht... Je bent op zoek naar een rustige en geruisloze afsluiting.’

Wat ik altijd doe is veel vragen stellen. Luisteren alsof ieder antwoord het interessantste is wat ik ooit heb gehoord.

‘Kun je iets meer vertellen over jullie klanten en de kwaliteit die jullie willen bieden...’

‘In welke prijsklasse valt jullie product?’

En vervolgens een ‘ja-trein’ creëren.

‘Dus je levert aan het middensegment?’

‘Ja.’

‘Met de hoogst mogelijke kwaliteit?’

‘Ja.’

‘Moeten we dan deze order niet in Duitsland laten produceren?’ komt papa tussenbeide. ‘Daar denken ze toch anders over kwaliteit dan die Chinezen.’

Het is een rampzalige opmerking en papa lijkt het niet eens door te hebben. Met zijn vergrijsde bruine ogen – een paar maanden geleden is er staar bij hem geconstateerd – kijkt hij de klant verheugd aan.

Er valt een pijnlijke stilte.

‘Onze fabriek in China voldoet aan alle moderne kwaliteitseisen en als we nu nog in Duitsland produceerden, zouden we niet meer bestaan,’ zeg ik stijfjes.

Weg is de vertrouwelijke sfeer die ik heb geprobeerd te creëren.

Als de klant afscheid heeft genomen zónder een order te plaatsen, ga ik naar huis, al is het midden op de dag.

Andreas is er niet, het is zijn vrije dag en hij is vast boodschappen aan het doen of aan het koffiedrinken met een van zijn vele vrienden.

Op de eettafel ligt een tasje van de boekhandel.

Als ik erin kijk, tref ik een exemplaar van *Kutkind* aan, de bon erbij.

Et tu, Andreas.

Nergens heb ik nog rust.

Als Andreas thuiskomt, is hij verbaasd om me te zien. Zijn ogen schieten meteen naar het tasje dat ik op exact dezelfde wijze heb teruggelegd op de tafel. Ik zie hem een inschatting maken. Heeft Mia erin gekeken of niet? Wel of niet erover beginnen?

Voordat hij iets kan zeggen, zeg ik dat ik er even tussenuit ga. Hij neemt aan dat ik een weekend Bergen aan Zee bedoel en is nogal verbaasd als ik een ticket naar Tasmanië boek.